

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΖΕΣΤΕΣ

— Ζεστά—ζεστά κι' άφράτα! διαλαλούσεν ό πλανόδιος κουλουροπώλης, τά ζεστά σημίτια και τις κουλούρες του.

Ζεστή—ζεστή ήτανε και ή κυρία 'Αμαλία, ή σπιτινοικοκυρά, μά δέν ήτανε άφράτη.

'Απ' έναντίας μάλιστα. 'Ηταν ξεροψημένη, μαύρη, σάν καμμένη, και στεγνή. Και γι' αυτό κανέναν πωλητή δέν τη διαλαλούσε, τραγουδώντας τις νόχτες, κάτω από τό παράθυρό της:

Μέσ' τού κορμιού σου, τόν άφρό θέλω νά πέσω νά πεινώ....

όπως τραγουδούσαν στην άντικρινή γειτόνισσα, ότε και κανείς ά γ ο ρ α σ τ ή ς —νοικοκύρης δηλαδή,— τήν ζητήσε ποτέ.

'Αδίκως, ή καυμένη, έβαφε τά χείλινας, μποιγιάντε τά δάχτυλά της, κατασάρανε τά μαλλιά της περμανάντ κι' έβγαине ξεκάλλωστη στούς δρόμους, με βαμμένα νόχια και σανδάλια.

Τίποτε, άπολύτως τίποτε! Κεσάτι φοβερό!...

Τώρα μάλιστα πού σφιζανε ή ζεστές ή βιτρίνα...στολιστηκε.

'Ηταν μαύρη και ξεροψημένη!

Φορεματάκι έλαφρό, διαφανές, άέρινο, να φαίνονται και νά μη φαίνονται και μόλις να γλυκοχαράζουν του κομπινεζόν ή κορδέλλες οί χρωματιστές.

Στήθος άνοιγμένο τόσο, πού νά φαίνονται τά σύμπαντα, βαθεία, φουστανάκι σάν άχνός, πού νά ξεαυλώνη τά μυστήρια πού έκρυβε και νά τά... φανερώνη συγχρόνως. Μανίκια, ως τις μασχάλες κοντά και χυλωτά πού νά φαίνεται καλό κι' αισθητικά, τό ύπομασχαλίη προκλητικό, με τό έλαφρό του συννεψιάσμα και πλάτες άνοιχτές στην διαπασών.

Κ' όμως κανέναν, μά κανέναν, δέν γύριζε νά ρίξη και σ' ατή μία ματιά. 'Όλοι στην άντικρινή ξανθοβύλα, τη στοργυλλη κι' άφράτη, πού ήτανε σάν της μαγιάς τό ψωμί, τό έφτάζυμο, τραγουδούσαν της καρδιάς των, τούς παλμούς.

Μέσα στον κόρφο σου θά 'ρθώ, χρυσή μου, ν' άποκοιμηθώ....

Και τάγκα—τάγκα, κάθε βράδυ ή κιθάρες, τρίγγ—τρίγγ τά μαντολίνα και φλουί—φλουί και τάφλουτα.

Κανείς δέν είχε ματία και γι' ατή και κανέναν, μά κανέναν δέν άναβε τούς πόθους και τούς καύμους!...Κανείς, κανέναν, άπολύτως, ότε κι' ό νέος ό νοικοκύρης της, ό κ. Σκουροπιρούνης, ένας μεσόκοπος και κοντοστοργυλος ταγματάρχης, έν τιμητική κτλ. άποστρατεία, πού προβιβαζότανε ξεπλωμένος στο κρεβάτι του, και αύξανε κάθε ήμέρα ό μισθός του, όπως τά κολοκυθάκια κάτω, στού κήπου τη κολοκυθιά!...

— Θεέ μου, δέν ύπάρχει έλεος και γιά τις άδύνατες!... Δέν ύπάρχει συγκατάβασιας, σ' αυτών τόν κόσμο και γιά τις μελαχροινές! άναστέναζε ή κ. 'Αμαλία. Τότε γιατί τις έκανε, Θεέ μου! Κι' άφου τις έκανε, γιατί νά τις σκουρίνης!...

Καλοκαίρι είπαμε. Ζέστες δυνατές. Ζέστες πού σκάει ό τζιτζίκας, πού σκάνε κι' οί άνθρωποι είτε χονδροί και καταστρούμπουλοι εινε σάν τό ταγματάρχη, είτε άδύνατοι, ξεροί και ψιμένοι, σάν τούς τσίρους, όπως και ή κυρία 'Αμαλία ή Κρητικιά ή σπιτινοικοκυρά του.

Αυτά διανοείτο και άνελογιζετο, πεσμένη στο κρεβάτι της με τις λευκές κουβέρτες, τά δροσερά σεντόνια, τά μεταξωτά κι' άφράτα μαξιλάρια... Ζέστες είπαμε πνιχτές...άνοιγτά παράθυρα, άνοιγτά τά τζάμια...Ένα πουκαμισάκι φορούσε μοναχά, άσπρο σάν τόν άφρό της παγωμένης μύρας. Και άπάνω στις άσπράδες αυτές και τις δροσιές ή κ. 'Αμαλία ξεπλωμένη δνειρεύεται, σκέπτεται, λογαριάζει και λέει παραπονετικά, τη «μαντινάδα» τού χωριού της, ως έρώτημα πρós τη κοινωνία και παράπονο στον 'Υψιστο, στον Πλάστη και Δημιουργό:

'Ασχημ' είμαι και ξέρεντο, Μαύρ' είμαι και θοωό το, μά δ,τι έχουν όλες τους έχω κι' έγώ' χαρώ το!...

Και νά περνάη άπ' έξω ό Σκουροσπιρούνης, άνεβάνοντας ιδρωμένος στο δωμάτιό του. 'Ακουσε τη μαντινάδα, πρόσεψε, κύταζε μέσα, είδε τό λευκό τό δεινρο κάτω από τό άπαλό και ποιεμένο φώσ τού γαλανού ήλεκτρικού και στάθη κ!...Τι θαύμα και τι θέαμα ήταν αυτό!... Τι σώμα λαχταριστό! Τι παγωτό, με παξιμαδάκι άπό πάνω!...

Τι χιόνια ήταν αυτά και τι δροσιές!

Τι χαρές και τι εύφροσύνες!

Κι' άνέβηκε τη σκάλα του ό δύστυχος, λωμένος άπ' τη ζέστη, και έπεσε στο στενό κρεβάτι του, με τις χακί, τις στρατιωτικές κουβέρτες, πού έκαίγε σάν νά τό είχανε πύρωσει.

Και ξαναπέρασε ιδρωμένος, έξαντλημένος και την άλλη τη βραδιά ό κ. Ταγματάρχης.

Και πάλι, κάτω από τό γαλανωπό λαμπιόνι τού ήλεκτρικού, είδε τά άφράτα κύματα των σεντονιών, σάν θάλασσα πού άνοιγε δλο δροσιές, κι' αναψυχές, με μία νεράτσα άπάνω ξεπλωμένη!...

Και έσταξε, έσταξε κυανά δνειρα, τό φωτάκι τού ήλεκτρικού!

Ζέστες δυνατές, «Καύματα», πού λέν οί διαβασμένοι!

Τό σώμα έχει ανάγκη άπό παγωτά, κρύα άφθονα νερά και παγωμένα φρούτα.

Μά έχει ανάγκη δροσισμού και ή ψυχή!

Και τό δνειρο τό δροσερό πάντα φανερώνότανε μπροστά στον κ. Ταγματάρχη, σάν χιόνι άπλωτό, μέσα στο κρεβάτι πού τόν καλούσε, τη λαύρα της καρδιάς του γιά νά σβύση!

Και σάν ή ζέστες παρασφίζανε και έκαίγαν ή γή σάν στοργυλό καρβέλι πού μόλις ξεφουρνίστηκε, ό κ. Ταγματάρχης έν τιμητική κτλ.,είδε πάλιν τά λευκά και τά άφράτα τά σεντόνια κι' άντί ν' άνεβή άπάνω στο μικρό δωμάτιο, με τό στενό κρεβάτι και τις κουβέρτες τις στρατιωτικές, πού τόν περίμενε ζεστό και άνυπόφορο, έλοξοδρό μισησε πρós τό δροσερό τού δωματίου δνειρο...

— Λαμβάνω την τιμήν δεσποινίς, νά σας

Κρεμασμένη στο μπράτσο του σάν δμπερέλλα!...

'Ηταν μαύρη και ξεροψημένη!

Την ξανθοβύλα, τη στοργυλλη κι' άφράτη!

'Ο ήλιος έκαβούρδιζε τη γή!

Σάν παγωτό με παξιμαδάκι άπό πάνω!...

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ

ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ, Ο ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

(Κατ' αφηγοιαν του συντρέφου του ηρωικού κλέφτη, Φραγγίτα)

(Συνέχεια εκ του προηγουμένου)

Ο Τούρκος του Καρπηνήσιου ήταν καταχαρούμενος και πανηγύριζε για τη σύλληψη των δύο Κατσαντωνιάων. Αντιθέτως οι Χριστιανοί κλεινότουσαν στα σπίτια τους για να κρύψουν τον πόνο τους.

Πρώτη δουλειά του Άγου Μουζουρτζή μόλις μπήκε στο Καρπενήσι, ήταν να στείλει έναν έκτακτο πεζοπόρο «μεξίλι» στα Γιάννενα, για να φέρη στον Άλη Πασά τη μεγάλη κι' ευχάριστη είδηση της αιχμαλωσίας του Κατσαντώνη και του Χασιώτη.

Ο πεζοπόρος, ένας φτεροπόδαρος Αρβανίτης, έφτασε στα Γιάννενα, πήγε ίσια στο σεράι του Άλη και του είπε τη μεγάλο είδηση. Πέταξε απ' τη χαρά του ο τρομερός σαράτζης της Ήπειρου. Τινάχτηκε ορθός κι' άρχισε να χτυπάει τις παλάμες του και να ξεφωνίζει σαν

δαιμονισμένος. Χάρισε ένα πουγί γεμάτο χρυσά φλωριά στο μανταφόφορο και τον διάταξε ύστερα να του διηγηθῆ, με κάθε λεπτομέρεια, το κατορθώμα του Άγου Μουζουρτζή.

Ο Αρβανίτης διηγήθηκε τα πράγματα, όπως τον είχε ορμηγέψει ο Μουζουρτζής, είχε ψέματα πως πολέμησαν σκληρά με τους Κατσαντωνιάους κι' άλλα τέτοια παραμύθια κι' έφυγε αφήνοντας τον Άλη ανάμεσα στους αυλικούς του, οι όποιοι είχαν συγκεντρωθῆ στο σεράι μόλις μάθανε το φράσιμο του μανταφοφόρου.

Η είδηση της αιχμαλωσίας του Κατσαντώνη και του Χασιώτη διαδόθηκε άσπραπιαώς μέσα στα Γιάννενα. Κι' όπως στο Καρπε-

νήσι, έτσι κι' εδώ: Γιορτάζανε οι Τούρκοι κι' οι Αρβανίτες, πενθοῦσαν οι Χριστιανοί, πονοῦσαν οι ραγιάδες!...

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ

Πρὶν ξεκινήσῃ ὁ Ἄγου Μουζουρτζῆς γιὰ τὰ Γιάννενα ἔλαβε ὅλα τῆ μέτρα του γιὰ ν' ἀποφύγῃ στὸ δρόμο ἐπιθεῖαι ἐκ μέρους τῶν Κατσαντωνιάων. Φύλαξε μυστικῆ τῆ μέρα ποῦ θὰ ξεκινούσε καὶ τὸ πῶ σπουδαίω, φρόντισε νὰ συγκεντρώσῃ καὶ νὰ πάρῃ μαζί του δυνατὸ ἄσκηρι.

Ποιὸς θὰ μπορούσε πειὰ νὰ τὸν χτυπήσῃ στὸ δρόμο καὶ νὰ τοῦ ἀναφέρω εὐπειθῶς πὼς παρουσιάζομαι ἐμπρὸς σας γιὰ νὰ σὰς ζητήσῃ τῆ χεῖρα σας; ἔιπε στὴν κ'. Ἀμαλία.

— Τὴν χεῖρα μόνον!...ὀλοκλήρη μπορεῖτε νὰ μὲ πάρετε! τοῦ ἀπάντησε ἐκείνη.

Καὶ ὀλοκλήρη τὴν πήρε.. Οἱ γάμοι τους ἔγιναν ἐγκαίρως κ' ἐσπευσμένως πρὶν περάσουν τὰ καύματα τὰ κυνικά καὶ τὴ θάλασσα τῶν ἄσπρων σεπτονῶν ἐδρόσισε τοὺς εἰς αὐτὴν καταδυθέντας!..

Ὁ Θεὸς ποῦ ἔπλασε τὶς μαῦρες καὶ τὶς ἀχαμνές γυναῖκες σκέφθηκε, ἐν τῆ πανοσιφία, νὰ δώσῃ ζέστες δυνατές τὸ καλοκαίρι καὶ ταγματόφρα, ἐν τιμητικῆ κτλ. ποῦ νὰ ἔχουμε σκληρὸ στρατιωτικὸ κρεβάτι, μὲ κουβέρτες τοῦ στρατοῦ ζεστές, καὶ νὰ ζητοῦνε διαφασίμοι δροσιόμο!

Γιὰ ὅλα του τὰ πλάσματα, ὁ Πανάγαθος φροντίζει!..

Μόνον οἱ ἄνθρωποι εἶνε κακοί. Γιατί, σὰν περάσανε ἡ ζέστες, καὶ βλέπανε τὸν ταγματάρχη νὰ βγαίνει ἔξω ἔχοντας, κρεμασμένη στὸ μπράτσο του, τὴ «συνευον» ζερὴ ἀδύνατη κι' ἀπομαυρισμένη σὰν ὑβρέλλα, διερωτῶντο, μειδιώντες μειδιάματα μὲ νοήματα πολλὰ, μὲ νοήματα κακά.

- Μωρὲ ποῦ τῆ φώτισε αὐτὴ τῆ καρκασιωμένη! Καὶ ἀπαντοῦσαν ὅσοι ἤθεραν — Στις ζέστες τὶς μεγάλες, τὴν ἔφωτισε. Καὶ ἀπαντοῦσαν οἱ ἄλλοι. — Ἄ γι' αὐτό, εἶνε ἔτσι ξεροψημένη!.

Ὅπως κι' ἂν ἔχουμε ὄμως τὰ πράγματα, ὁ κ. ταγματάρχης τὸ καλοκαίρι του τὸ ἔβγαλε... παραθερίζων, νὰ δοῦμε ὄμως, λένε, πὼς θὰ βγάλῃ το χεῖμάνα!

Γιὰ τὸν χειμῶνα ὄμως ἴσως νὰ βοηθήσουν καὶ ἡ κουβέρτες ἡ μάλλινες ἡ στρατιωτικῆς!...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ἀπάξη τοὺς αιχμαλώτους τοὺς ὁλοῖους εἶχε τοποθετήσῃ στὴ μέση τῶν πολεμιστῶν του, ποῦσταν ἔτοιμοι γιὰ πόλεμο, μὲ τὸ τυφέκι στὸ χέρι!

Ἔτσι ὁ Μουζουρτζῆς ἔφτασε στὰ Γιάννενα, χωρὶς νὰ τοῦ συμβῆ τὸ παραμικρὸ στὸ δρόμο.

Ξεκίνησε ἀπ' τὸ Καρπενήσι ἕνα πρωί, πρὶν καλοξημερώσῃ καὶ πήρε καμαρωτὸς—καμαρωτὸς τὸ δρόμο τῶν Γιαννίνων.

Στὰ Γιάννενα τὸν περιμένανε. Ὅλη ἡ πόλι εἶχε σηκωθῆ στὸ πόδι. Οἱ δρόμοι ἦσαν γεμάτοι, τὰ δώματα, τὰ παράθυρα ἐπίσης. Πίσω ἀπ' τὰ καφάσια κρυφώλεπαν ἡ γαυροβίστες.

Κι' αὐτοὶ οἱ Χριστιανοὶ εἶχαν ἀναγκασθῆ νὰ βγούν ἀπ' τὰ σπίτια τους καὶ νὰ πιάσουν τὰ πόστα, μαζὶ μὲ τοὺς Τούρκους, τοὺς Ἀρβανίτες, τοὺς Ἑβραίους. Ἡ καρδιά τους ἦταν βαρειά. Μὰ κρύβανε τὸν πόνο τους, δάγκωναν τὴ λύπη τους, κάνανε ψεύτικο κουράγιο γιὰ νὰ μὴ τοὺς ὑπομιασθῆ ὁ τύραννος καὶ πληρώσουν ἀκριβὰ τὴν ἀγάπη τους καὶ τὸ θαυμασιό τους γιὰ τὸν Κατσαντώνη.

Βούζιζαν ἀπὸ τὸ μεγάλο ἀνθρωπομάζημα οἱ κεντρικοὶ δρόμοι τῶν Γιαννίνων.

Οἱ Τούρκοι κι' οἱ Ἀρβανίτες δὲν μπόρεσαν νὰ συγκαταστήσουν τὴν ἀγαλλίσιό τους. Κραυγῆς φανατικῆς χαρῆς γέμιζαν καὶ τάραζαν τὸν ἀέρα!

— Πιάσαν τὸν Κατσαντώνη!..

— Φέρονον τὸν Κατσαντώνη!..

Τὰ κανόνια ψηλὰ σὶς τάπιες βροντοῦσαν τὸ ἕνα κοντὰ στ' ἄλλο, γαυρίζοντας τὸ μεγάλο, τὸ χαριδούνο γεγονός.

Κι' ὅλο αὐτὸ τὸ κακό, ὅλος αὐτὸς ὁ σματάς, δείχνει τὴν ἀξία καὶ τὴ μεγάλη φήμη τοῦ Κατσαντώνη.

Ἄντάρτες κλέφτες, ἀρματολῶδες ἔπαινε καὶ σκότωνε συχνὰ ὁ Ἄλης. Μὰ γιὰ κανένα δὲν εἶχε ξεσηκωθῆ ὁ κόσμος στὸ ποδάρι, γιὰ κανένα δὲν ἔγιναν παρτίδες καὶ πανηγύρια καὶ δὲν βροντοῦσαν τὰ κανόνια γιὰ τὸ πιάσιμό του.

Ὁ Κατσαντώνης τοὺς εἶχε ξεπεράσει ὅλους στὴν παλληκαριά.

Τὸν ἔτρεμε ἡ Τουρκιά. Τὸν μακαρώνανε οἱ Χριστιανοί. Ἡ φήμη του —ὅπως ἔξεραμε— εἶχε φτάσει στὰ Ἐφτάνησα καὶ σ' αὐτὸν στήριξε ὁ στρατηγὸς τοῦ Ρωσοῦκοῦ στρατοῦ Παπαδόπουλος τὶς ἐλπίδες του γιὰ τὴν ἀνάστασι καὶ τὸ ξεσκάβωμα τοῦ γένους.

Μόλις τ' ἄσκηρι τοῦ Μουζουρτζῆ ἔφτασε καὶ μπήκε στὴν πόλι, τὸ πλῆθος τῶν Τουρκαλιβάνων τὸν ὑποδέχτηκε μὲ κραυγῆς ἐνθουσιασμοῦ.

Καμαρωτὸς—καμαρωτὸς πάνω στὸ ἄτι του ὁ Μουζουρτζῆς χαιρε τοὺς περῆφανα τὸν ὄλο. Στὴ μέση τῶν Ἀρβανιτῶδων οἱ δύο αιχμαλώτοι συγκεντρῶναν τὰ βλέμματα τοῦ πλῆθους.

— Νάτος! Αὐτὸς εἶν' ὁ Κατσαντώνης! Κῦττα, ὄρε, πὼς τὸν κατάντησε ἡ βιοκιά!... Κι' ὁ ἄλλος εἶν' ὁ ἀδερφός του, ὁ Χασιώτης.

Ὁ πῶ πολλοὶ ἀποροῦσαν καὶ δὲν πίστευαν στὰ μάτια τους.

— Ὁ Κατσαντώνης αὐτός! Ὁ τρομερὸς ὁ κλέφτης, ποῦ εἰμαζε τὴν Ἀρβανιά ποῦσταν τὸν ἔσκησιμένο τὸ Βελή-Γκένα!

Δὲν τοὺς γέμιζε τὸ μάτι.

Βρῆ, μήπως τοὺς γελούσαν;

Κι' ἀλήθεια ὁ Κατσαντώνης δὲν ἦταν «θεωρητικὸς», ὅπως λέει ὁ λαός. Ἦταν κοντὸς καὶ λιγνός. Στὴν περίστασι μάλιστα αὐτῆ, ἡ ἀρρώστεια καὶ τὸ μαρτύριό τῆς αιχμαλωσίας τὸν εἶχαν συντηρήσει, τὸν εἶχαν κατατῆσει φάντασμα τοῦ ἑαυτοῦ του.

Ἀπὸ ἡμέρες πρὶν εἶχε ἐτοιμάσει τὴ φιλικὴ τοῦ Κατσαντώνη, ἕνα πικλῆ, ἀκατοκίχτο σῆτι, πέτρινο, μὲ γερὰς πόδες καλλιτυσιμένες μὲ μπροντέτο καὶ καγκελόφραγκα παράθυρα. Στὸ σῆτι αὐτὸ κλειστανε τοὺς δύο ἀδελφούς καὶ τοὺς βάλανε ἀπ' ἔξω γερὴ φρουρά.

Κανένας δὲν τοῖμοῦσε νὰ πλησιάσῃ κοντὰ στὴ φιλικὴ τῶν δύο κλεφτῶν Ὁ Κατσαντώνης μόλις τοὺς μπῆσανε στὸ σῆτι, σωριάστηκε κάτω. Τὸν ἔβλεπε ὁ πνευτός, τὸν εἶχε ἔξανα ἦσει τὸ μαρτύριό τῆς μεταφορῆς του ἀπ' τὸ Καρπενήσι στὰ Γιάννενα.

Μὰ κι' ὁ Χασιώτης δὲν ἦταν σὲ καλύτερη κατάστασι. Ὅσοτο δὲν θέλησε ν' ἀναπαυθῆ ὅτε στιγμῆ. Ὄμως πλεῖ στὸν ἀδελφὸ του καὶ προσπαθοῦσαν νὰ τὸν παρηγορήσῃ.

Ὁ Κατσαντώνης κούνησε τὸ κεφάλι του σὲ μιά στιγμῆ καὶ εἶπε στὸ Χασιώτη:

— Δὲν φοβῶμαι τὸ θάνατο, ὄρε Χασιώτη. Ἐνα μονάχα μὲ βαλαντώνει. Πιὸ μὲ πιάσαν ἀρροστο καὶ δὲν μπῆσανε νὰ πεθῶνε μὲ τὸ τυφέκι στὸ χέρι. Κι' ἀκόμα λυτῶμαι γιὰτι δὲν μ' ἄφηρος ὁ Θεὸς νὰ σηκώσω τοὺς Χριστιανοὺς στὸ ποδάρι, ὅπως εἶχα συνεννοηθῆ μὲ τὸ στρατηγὸ τὸ Παπαδόπουλο.

(Ἀπολουθεῖ)